

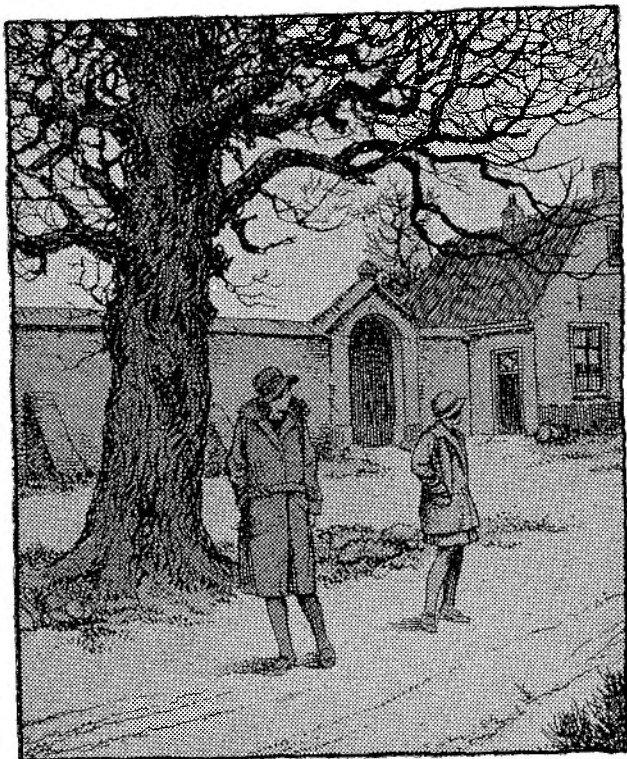
HET JODINNETJE

VRÛ NAAR HET DUITSCH

DOOR

A·H·S·

[HERMANNA]

TEEKENINGEN VAN HENK POEDER

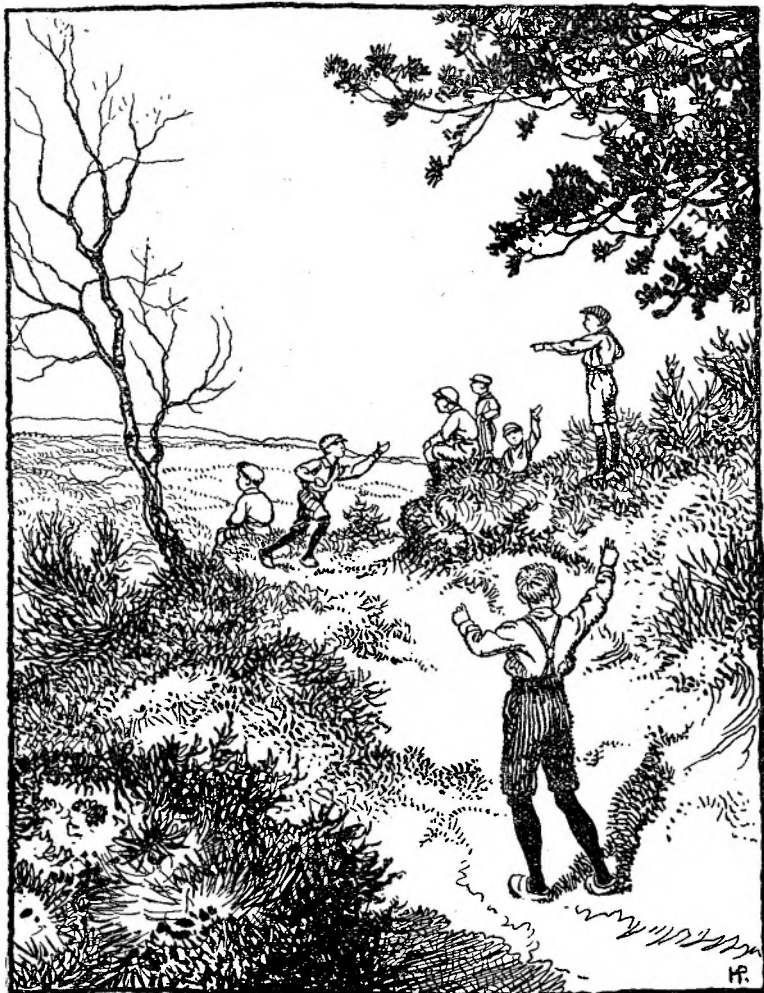
= G·F·CALLENBACH · NUKERK · =

HET JODINNETJE.

Hanna Simon was een stil kind; zij woonde een eind buiten de stad, in 't huisje, dat vlak bij den muur van 't Jodenkerkhof stond. Vader Simon was doodgraver. Behalve Hanna had hij nog twee kinderen, Joseph en Benjamin, drukke, vroolijke jongens, die niet veel dachten aan de stille slapers onder al de groote, vierkante steenen, welke een Jodenkerkhof zoo'n eigenaardig aanzien geven. Zij hadden minstens een half dozijn vriendjes, met wie ze vochten, stoeiden en daarbij dan zoo'n lawaai maakten, dat vader Simon meermalen dreigend zijn spade zwaaide en hun toeriep: „Willen jullie wel eens stil zijn? Wacht, ik zal je!”

Dan trok de vroolijke bende onder gelach en gejoel naar 't dennenboschje op den heuvel en naar den zandkuil om 't spel voort te zetten en weldra drong 't geluid van hun stemmen nog maar flauwtjes door tot Hanna, die bij mooi weer zoo graag in 't boonenpriëel bij den muur haar huiswerk zat te maken. — 't Kind zuchtte dan tevreden. Zij vond 't heerlijk als 't stil om haar heen was. — Dan kon zij pas recht goed werken.

Hanna had heel wat meer te leeren dan de broertjes. Zij was ook op een andere school.

Dat was zóó gekomen: Een tante van vader, wie 't heel goed in de wereld gegaan was en die nu in een mooi huis op een der grachten te Amsterdam woonde, had 't op een keer in 't hoofd gekregen haar familie eens op te zoeken. Zoo was zij ook in 't doodgravershuisje bij den kerkhofmuur gekomen. Dat was nu drie jaar geleden; Hanna was juist negen jaar geworden. — 't Scheen de wonderlijke, rijke vrouw heel goed in 't zindelijke huisje te bevallen; zij bleef er tenminste veel langer dan eerst 't plan was geweest. Vooral Hanna viel erg in haar smaak. 't Stille, kleine meisje met de ernstige, donkere oogen had een warm plaatsje in 't hart van de eenzame, oude vrouw gekregen. Zij was 't best in haar nopjes als 't kind vlak bij haar zat. Dan streelde zij 't over 't zwarte haar en keek 't met welgevallen aan.

Op een keer echter stuurde ze Hanna naar buiten; ze had wat met vader en moeder te bepraten.

„Zeg eens,” zoo begon ze op haar eigenaardige manier, „waarom hebben jullie haar niet Esther genoemd?”

„Esther?” Vader en moeder Simon keken de wonderlijke, rijke tante verbaasd aan. „Zoo heet niemand in onze familie.”

„Zulke verstandige, ernstige oogen als dit kind heeft, moet koningin Esther — uit de Schrift — bepaald óók gehad hebben, en daarom zal *ik* haar voortaan Esther noemen. En later, als ze groot is, moet ze bij mij komen wonen in mijn mooie huis op de gracht. Dan zal ze een leventje hebben als een prinses, mijn Esther!....

Ja, maar eerst moet ze goed leeren, veel leeren,

meer dan jullie Aäron haar bijbrengen kan. Naar de bijzondere school voor meisjes moet ze — ik heb er naar geïnformeerd — dat is de beste hier in de stad. *Ik zal 't wel betalen!*"

„Naar de Christenschool?" had vader toen verschrikt geroepen en ook moeder had de oude tante heel verwonderd aangekeken. — Elk gewoon Joodsch kind behoorde toch bij meester Aäron op school te gaan!.... Ja, er waren wel enkele rijke Israëlieten, die huisonderwijs voor hun kinderen begeerden en er een huisonderwijzer of gouvernante op na hielden,.... maar naar de Christenschool?....

„Ja, naar de Christenschool," zei tante beslist en knipte haar met een bonten rand omzoomde geldtasch open. „*Ik zal 't betalen en kwaad zal het 't kind stellig niet doen zoolang jullie echte Joden blijven, zooals je ouders en voorouders ook geweest zijn. Natuurlijk gaat ze naar den Rabbijn voor godsdienstonderwijs. — Toen ik jong was, heb ik ook zoo'n opvoeding gehad en heeft 't mij kwaad gedaan, Simon? Heb ik er schade van gehad, Judith?*" Met haar levendige oogjes keek tante beurtelings Hanna's vader en haar moeder aan....

Neen, zooals zij daar vóór hen zat, welgedaan, vergenoegd en welwillend, konden Hanna's ouders werkelijk niet vinden, dat 't haar kwaad gedaan had. En toen zij daarna een rij blanke goudstukken op de tafel uittelde, ja, toen stiet moeder Judith vader Simon even aan; hij knikte.... en.... zij namen beiden dankbaar aan wat tante voor hun dochttertje wilde doen.

Zoo was 't gekomen, dat Hanna nu met louter christenkinderen op school ging en dat zij veel meer en ook heel andere dingen te leeren had dan haar drukke, vroolijke broertjes.

Ook vandaag, terwijl Joseph en Benjamin met hun kameraadjes in 't boschje bij den heuvel speelden en ravotten, moest Hanna druk werken. Zij zat in de kleine huiskamer aan de tafel en schreef en schreef.... en dan weer liet zij even de pen rusten om na te denken. De ernstige, verlangende blik van haar donkere oogen viel moeder, die ijverig aan 't strijken was, op.

„Waar denk je aan, kind?” vroeg ze.

„Aan Paschen,” zei Hanna zachtjes.

„Heb je al zin in matses?” lachte moeder. „Ja, ja, zoo'n kopje zoete koffie met matses is wat fijn!”

Hanna schudde 't hoofd. „Daaraan dacht ik niet, neen!”

„Waaraan dan?”

„Aan het Paaschlam, moeder.”

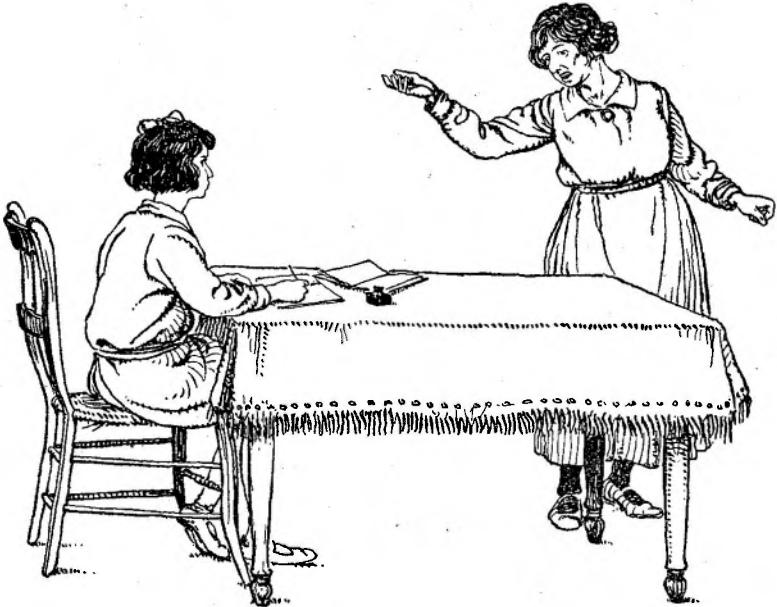
Moeder Judith ging naar 't fornuis om een nieuwen bout in 't ijzer te schuiven.

„Ja, ja!” knikte ze en haar vriendelijk gezicht straalde in den gloed van 't vuur. „Ja, ja, dat krijgen we ook maar eens in 't jaar! — Ha, dat smaakt! En hoe 't je te moede is als je er dan bij denkt hoe onze vaderen Pascha gevierd hebben in dien nacht in Egypte!.... Dat weten alleen maar wij, Joden!”

Hanna werd rood en keek haar moeder bijna angstig aan.

„De anderen hebben óók een Paaschlam,” fluisterde zij.

Moeder Judith had den wijsvinger in den mond gestoken en raakte daarmee nu 't strijkijzer even aan. Siss — deed het — siss — siss — en daartusschendoor riep de doodgraversvrouw verontwaardigd uit: „De anderen? De Christenen? Wat denk je wel? Kalfsvleesch eten die op hun Paaschfeest en wie weet wat nog meer! Niets hebben zij, kind, in 't geheel niets!”

Maar Hanna knikte en zij staarde naar buiten en zag in de verte over de grafsteenen heen.

„Wij hebben ook een Paaschlam — Christus — voor

ons geofferd," zei ze zachtjes, maar toch zoo duidelijk dat moeder het verstond.

Driftig zette deze 't ijzer neer. In een ommezien was ze bij de tafel en legde haar van 't strijken zoo warme hand op Hanna's lippen.

„Stil! Wil je je wel eens stilhouden? Meisje, als je vader dat hoort is 't meteen uit met de school! Hoe krijg je 't verzonnen? — Je gaat toch naar den Rabbijn in de leering — nu dan — wat heb je zulken onzin te leeren? Wie heeft je dat gezegd?”

„Niemand, moeder, niemand.”

„Waar haal je dat dan vandaan?”

„Van de plaat, moeder, — zoo'n mooie plaat — o, als u die gezien hadt! — Juffrouw Ude heeft 'm gisteren vóór in de klas opgehangen. Den heelen Lijdenstijd door zal die plaat daar blijven hangen, zegt ze. — En — en — wat ik daarnet zei, staat er met groote letters onder. —” Bijna onhoorbaar voegde Hanna dit er bij, terwijl zij 't hoofd over haar werk boog.

Hm — deed moeder — hm.

Toen hief Hanna 't hoofd weer op en keek haar recht in 't gelaat. — „Op die plaat kan men zien hoe Hij daar heen gaat met de doornenkroon en het zware, zware kruis draagt.”

„Wat? Wie? Wie draagt een kruis?”

„Jezus Christus.”

Heel zachtjes fluisterde Hanna den naam van den Heiland. Gelukkig maar, want juist kwam vader Simon binnen. Moeder wenkte met heftige gebaren. „Stil,

stil, ongelukskind! Houd je zoo stil als een muis!"

Vader Simon was hongerig en moe. Moeder liep nu af en aan om voor hem te zorgen.

„Schrijf jij maar verder," zei hij tegen zijn dochtertje, dat vlug opsprong om 't brood voor hem uit de kast te halen. Toen nam hij voorzichtig een van haar schriften in de ruwe hand en bekeek haar keurig handschrift. Hij meesmulde tevreden en knikte. „Judith," zei hij tegen zijn vrouw, „dat was toch een goede gedachte van tante Bekka."

Nadat hij zich den maaltijd goed had laten smaken, nam hij zijn spade weer op en ging aan 't werk. De Joden uit vier omliggende dorpen werden allen hier begraven. Vader Simon had 't dus druk genoeg, vooral na zoo'n ongewoon zachten, ongezonder winter als deze laatste was geweest.

„God zij geprezen!” riep moeder uit, zoo gauw hij weg was. „Dat is nog goed afgelopen. Maar denk er nu aan, kind: je moogt je in 't vervolg eerder de tong afbijten dan dat je weer zulke woorden napraat! Knijp je oogen toe en houd je ooren dicht als 't niet anders gaat op school, maar wees bij de pinken als er wat goeds te leeren valt — dan ben je gauw genoeg die paar klassen door en dan kom je bij tante Bekka in Amsterdam en krijg je een leventje als een prinses! Begrepen?”

Ja, Hanna had het begrepen. Begrepen had zij, dat zij den naam van Jezus niet meer noemen en naar de mooie plaat op school niet meer kijken mocht. Maar — dat zij die toch zag, ook als zij thuis was, dat zij die zag, als zij 's avonds niet in slaap kon komen, dat zij die steeds zag, zoo duidelijk alsof zij nog een paar oogen van binnen had, — neen, daaraan kon zij wezenlijk niets doen!

Den volgenden dag hing de plaat weer in de klas, juist tegenover Hanna's plaats en als zij juffrouw Ude aankeek, zag zij ook telkens tegelijkertijd Hem, den Heiland, Jezus Christus, die Zijn zwaar kruis droeg om alle menschen, alle menschen, ook de Joden, met God den Heer te verzoenen.

„Daar gaat een teeder Lam en draagt
„den last van 's werelds zonden;
„om onze misdaad wreed geplaagd
„laat het zich zwijgend wonden —
„daar gaat het heen, wordt moed' en krank
„en legt zich op des slachters bank,

„wil alle vreugde derven,
 „aanvaardt de schande, hoon en spot,
 „de striemen, 't kruis en 't smaadlijkst' lot
 „en spreekt: „Ik wil gaan sterven.”

Dit lied van Paul Gerhardt leerden de Christenkinderen
 vandaag in 't uur der Bijbelles. En dan gaat het verder:

„Mijn leven lang zal ik U blij
 „in dankbaarheid gedenken
 „en evenals Gij deedt aan mij,
 „wil ik U liefde schenken;
 „Gij zult het licht mijns harten zijn

— — — — —
 — — — — —

„Hanna Simon, je droomt, geloof ik, weer! Hoe ver
 ben je met je werk?” — zoo onderbrak de leerares 't
 opzeggen der andere meisjes.

Hoe kwam 't Jodinnetje hier nu zoo bij de Bijbelles
 der Christenkinderen te zitten?

Wel, dat was heel eenvoudig toegegaan. Anders werd
 deze les altijd in 't eerste uur gegeven en dan bleef
 Hanna thuis of kreeg om dezen tijd godsdienstonderwijs
 in de Jodenschool.

Maar nu was 't leerplan door ziekte van een der
 leerareessen eenigszins veranderd en zou tot aan de
 Paaschvacantie zoo moeten blijven. Voor Hanna, die
 zoo'n eind buiten de stad woonde, was 't veel te ver
 om in dat ééne uurtje naar huis en weer terug te loopen
 en daarom mocht ze onder de Bijbelles rustig in de klas
 blijven zitten om vast wat van haar huiswerk te maken.

Zoo was 't gekomen en zoo ging 't al deze weken reeds door.

„Natuurlijk, Hanna Simon is juffrouw Ude's lieveling! Die boft er maar weer bij!” pruttelde Elsje Hartwig en haar blauwe oogen keken boos naar 't tengere, bleeke Jodinnetje daar bij 't raam. „Zij kan haar opstel hier in 't net schrijven en wij moeten er thuis nog zoo-veel tijd aan besteden!”

Ze zat op een hoogere plaats dan Hanna, de blonde, stevige Els, en wist eigenlijk al alles wat juffrouw Ude haar wou leeren — zoo deed zij 't tenminste altijd voorkomen. Elsje leerde heel gemakkelijk en nam alles in haar leventje ook heel gemakkelijk op.

„Veel te gemakkelijk,” zei juffrouw Ude, die menige slechte aantekening achter haar naam moest zetten, maar haar daarentegen ook nu en dan weer eens een prijsje kon geven voor een opstel, dat zij beter dan een der anderen gemaakt of een gedicht, dat zij uitstekend geleerd en opgezegd had.

En dan was Elsje die slechte aantekeningen gauw vergeten!

Ze hield eigenlijk dolveel van juffrouw Ude en vond 't daarom heel naar als deze haar van tijd tot tijd even liet schoolblijven om haar „een standje” — zooals Els 't uitdrukte — te maken. Verdiend was 't dan wel, dat moest ons Elzekind zelf toegeven, want o, dat bijdehand, onvriendelijke tongetje, wat kon dat er soms leelijke dingen uitflappen, aangespoord door 't hoogmoedige, eigengerechtige hartje!

— Ze had volstrekt geen hekel aan Hanna Simon en kon soms toch zoo onaardig tegen haar doen, omdat, ja, omdat ze jaloersch op haar was!

Als juffrouw Ude Hanna prees om haar keurig nauwgezet werken, begon 't al bij Elsje te koken en als zij dan nog te hooren kreeg: „Kijk eens, Elsje, daaraan kan jij een voorbeeld nemen,” liep de maat over. Soms moest Hanna op aansporen der leerares Elsje een som of een taalregel uitleggen. — Dat vond Els dan heelemaal beneden haar waardigheid; moest zij, 't dochtertje van den dominee, als een mak schaap zitten te luisteren naar dat Jodenkind? Nu nog mooier! En onwillig schikte ze dan wat op om voor Hanna een plaats naast de hare vrij te maken. Zij wist volstrekt niet hoe Hanna's hartje van blijdschap klopte als ze haar iets mocht wijzen en hoe heerlijk ze 't vond als Elsjes aangeboren goedhartigheid soms over haar kwade luim zegevierde en ze haar arm dan om Hanna's schouders legde om met haar in 'tzelfde boek te kunnen kijken.

„Net alsof we vriendinnetjes zijn,” dacht Hanna dan en was overgelukkig!

Maar op een anderen keer plaagde Els haar en trok aan haar verschoten haarlint. „Wat 'n gekke kleur!” riep ze zoo hard, dat de halve klas begon te gichelen; „'t heeft zeker den tocht door de Roode Zee nog meegemaakt en is toen bespat door 't zoute water, of mogelijk ook heeft je bet-overgrootmoeder Sara 't al om haar tulband gedragen!”

Zij wist niet hoeveel verdriet ze 't stille, bleeke kind

met haar grappen deed — zij wist immers ook niet, dat dit eenzame kinderhart haar zoo lief had, zoo heel, heel lief!

Hanna Simon vereerde Elsje Hartwig.... Zij vond geen der meisjes zoo mooi als 't dochtertje van den „Christenleeraar” met haar blonde krullen, haar roode wangen en vroolijk schitterende oogen — ja, zij mocht met haar doen en tegen haar zeggen wat ze wilde — boos kon Hanna niet op haar worden, al was ze soms wel erg bedroefd.

Zoo ook nu. — Stilletjes zat ze gedurende het Bijbeluurtje haar opstel in 't net te schrijven en had aldoor 't drukkende gevoel, dat Elsje daar boos om was — en zij kon er toch niets aan doen.

De pen stakte telkens — zij luisterde naar wat juffrouw Ude vertelde en gaf voor zichzelf antwoord op hare vragen. — De leerares sprak over de laatste dagen van den Heiland, sprak over Zijn groote, geduldige liefde, Zijn bitter lijden.

„Meisjes,” zoo vroeg zij, „wat zou Hem wel het allerzwaarst getroffen hebben, wat 't allerhardst zijn gevallen? Wat de grootste smart hebben veroorzaakt?”

Zij keek de klas rond. Er werden vele vingers opgestoken. „De geeselslagen”, zei de een, „de nagels”, meende de ander, „de doornenkroon” riep een derde.

Ook Hanna's vinger was opgestoken en in Hanna's oogen was een zoeken te lezen, een sterk verlangen.

Juffrouw Ude, die slechts zachtjes 't hoofd bij al die antwoorden had geschud, keek nu 't Jodinetje aan.

„Wel, kind?”

„Dat zij allen 't niet wisten hoe lief Hij hen had en wat Hij eigenlijk wilde, dat heeft Hem stellig de meeste pijn gedaan,” zei Hanna haastig en gloeiend rood werd haar bleek gezichtje.

Ook juffrouw Ude werd rood; zij had gemeend, dat 't kind haar maar gauw even wat van haar werk had willen vragen en nu was zij met haar hongurig zieltje ver weg van 't opstel over „barnsteen” geweest, was meegegaan van Jeruzalem naar Gethsémané, van Gethsémané naar Golgotha en had aldoor Hem gezien en niemand anders dan Hem, den Heiland Jezus Christus, van Wien zij toch niets weten en niets hooren mocht.

Een oogenblik later stond de leerares bij 't raam naast Hanna; zij legde haar arm om 't tengere figuurtje heen, alsof zij 't voor iets zou willen beschermen, bukte zich en ja — waarlijk — Elsje zag 't duidelijk — kuste Hanna Simon op 't voorhoofd.

„God helpe je,” zei ze heel zachtjes.

Hanna boog zich weer diep over haar schrift. 't Was haar alsof zij de stem van haar moeder weer evenals gisteravond hoorde roepen: „Doe je oogen toe, en houd je ooren dicht!” — Ja zeker, zij moest 't probeeren, ze was immers een Jodinnetje. Maar toch, toch zag zij Hem, den Heiland — zij zag Hem ook met gesloten oogen, zag Hem zoo duidelijk, den liefdevollen Heer, dat zij Hem alles zou hebben kunnen zeggen wat haar hartje blij of bang maakte. —

Toen zij in de pauze 't lokaal verlieten, schoot Elsje

langs haar heen en gaf haar in 't voorbijgaan een klap op de hand. „Daar, vleister, daar heb je een aai op je fluweelen kattedootjes,” riep ze heel boos. — De arme Hanna kromp ineen; de tranen sprongen haar in de oogen. — Zij kon niet meespelen. — Later, toen de meisjes weer naar binnen moesten, kwam ze Elsie achterop. Schuchter trok zij haar aan de mouw — „Waarom zei je dat tegen me van „vleister”?”

„Omdat je er een bent, een echte strooppot! Wat hoef je antwoorden te geven in uren, die je niets aangaan? Schaam je je niet over Jezus te spreken, terwijl jullie Hem toch aan 't kruis hebben geslagen? — Of hebben jullie, Joden, dat soms niet gedaan?”

Hanna liet 't hoofd hangen. Ja, ze schaamde zich erg en zei geen woord meer. —

* * *

Op den middag van dienzelfden dag scheen de zon zoo heerlijk alsof 't al volop lente was.

„Maar de wind is nog schraal,” zei moeder en wou 't daarom eerst niet toestaan, dat Hanna in 't priëel haar lessen zou leeren.

Eindelijk liet zij zich overhalen. „Toe dan maar — 't is toch ook fijn weer.” —

Hanna vond 't wel een beetje frisch buiten, maar 't wende wel en 't was toch erg prettig hier weer op de bank bij den muur te zitten. Grijsje, haar lieve poesje, zat naast haar en deed alsof ze sliep. Ze sliep echter volstrekt niet — heimelijk lette ze op ieder muschje, dat voorbij kwam vliegen en toen er een zoo verleidelijk

op den muur rondhipte, was Grijsje ook in een wip boven, maar — juist twee seconden te laat. Met luid gepiep vloog de musch de blauwe lucht in. 't Arme

poesje daarentegen spartelde en mauwde erbarmelijk, want 't zat met één voorpootje tusschen twee scherpe glasscherven geklemd. Vlug sprong Hanna op de bank,

stapte op de leuning en was toen zoo op den breeden muur. Voorzichtig bevrijdde zij Grijsje en wikkelde 't bloedende pootje daarop in haar zakdoek. Met 't poesje op haar schoot bleef zij op den muur zitten. Ze streelde 't verschrikte diertje, sprak 't vriendelijk toe, en keek onderwijl om zich heen. 't Beviel haar best hier onder de takken van den noteboom, die al dikke knoppen hadden, en in de zon glinsterden. En hoe eigenaardig zag 't kerkhof — zoo van bovenaf bekeken — er uit! Zij was er nooit op geweest. Dat mocht niet. Geen vrouw en geen meisje mocht 't betreden. Dat was bij de wet verboden en vader hield er streng de hand aan. — Van hier uit naar vader kijken mocht wel! Hij werkte heel dicht bij den muur. Juist stond hij in een nieuw, diep graf en klopte de wanden glad.

Hanna kon alleen maar zijn mooi, wit haar en zijn verstandig, hoog voorhoofd zien.

Maar nu hief hij 't hoofd op, ontdekte zijn dochttertje op haar verheven zitplaats en glimlachte. —

„Heerlijke zon vandaag, hè kind?”

„Ja, fijn!” — Hanna richtte zich wat hooger op en keek neer in 't graf. — „O Vader, zijn ze allemaal zoo diep?”

„Ja, allemaal.”

„Was het Zijne ook zoo diep? Dan heeft de Engel Hem zeker de hand gereikt, want Hij had immers geen ladder? En hoe kon Hij er anders uitkomen?”

„Wie? Van wien spreek je?”

Haar vader was eenige sporten van zijn ladder opge-

klommen en zag Hanna met vasten blik aan. „Van wien spreek je, meisje?”

„Van — van Jezus,” kwam 't heel zacht over de lippen van 't verschrikte kind.

Daar stond vader Simon reeds op den beganen grond met de spade in de hand. Nu hief hij deze hoog op als een zwaard en riep zoo toornig, dat Hanna er van sidderde: „Zwijg! Zwijg! Nog één woord over den Nazarener en ik sla je, zooals ik je nog nooit heb geslagen. Liever wil ik hier morgen aan den dag je grat graven, dan dat je iets te doen zoudt hebben met den valschen Messias. Liever wil ik . . .” hij stiet zijn spade in 't gras en zei niets meer, want Hanna had haar hoofd over Grijsjes rugje gebogen en snikte bitter.

Toen kwam hij naar den muur, strekte zijn arm uit, streekte haar en was weer haar lieve, teedere vader.

„Stil maar, kind, stil maar — ik ontstelde zóó; je weet nog niet half hoe erg wel! Nooit meer zoo iets vragen! Dien naam nooit meer voor je vaders ooren noemen, dan is alles goed! Ik zeg je alleen dit ééne maar: „Deze mensch van Nazareth is in zijn graf gebleven, zoo zeker als al de anderen, die ik begraaf, hier in hun graven blijven. En ga nu maar naar moeder, kind! Ze moet je een slokje warme koffie geven; je bent zoo wit als een doek.” —

Gehoorzaam liet Hanna zich van den muur glijden. Ja, zij was door en door koud geworden en zag erg bleek. Iedere snik deed haar pijn in de borst — scherpe scheuten drongen door tot haar schouders, maar nog

veel meer pijn deed haar hartje en totdat zij 's avonds laat insliep, hoorde zij er twee stemmen in weerklinken. De eene geleek precies op die van haar vader en riep luid en toornig: „Deze mensch van Nazareth is in zijn graf gebleven!” De andere echter klonk als juffrouw Ude's stem, zoo zacht en zoo blij:

„Jezus, mijn Verlosser, leeft!
en ook ik zal met Hem leven!”

O, wie toch had gelijk?.... Aan wien zou 't arme Jodinnetje achter den kerkhofmuur dit toch kunnen vragen? —

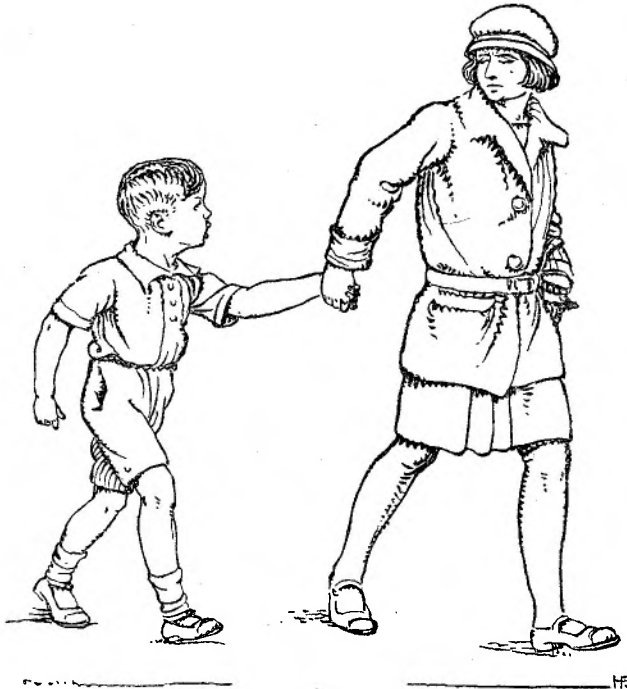
* * *

Den volgenden dag was het Sabbat. Dan ging Hanna nooit naar school, maar juffrouw Ude zond haar altijd een briefkaart, waarop stond wat voor huiswerk er te maken was. Dit deed Hanna dan 's Zondags. Dezen keer stond bovendien nog op de kaart, heel onderaan: „Als je soms nog iets te vragen hebt, vind je mij Zondag tusschen twaalf en één thuis.”

Hanna las dit zinnetje drie-, viermaal over. O ja, zij had nog wat te vragen! Zij had nog zooveel te vragen! En nu wist zij 't opeens — bij juffrouw Ude kon zij terecht. O, hoe heerlijk, dat er iemand was, die haar zou kunnen helpen! Zij mocht toch immers wel naar de juffrouw gaan? Daar stak toch geen kwaad in, naar haar eigen juffrouw van school?

Gedurende den heelen Sabbat bleef deze gedachte haar bij en zij werd er hoe langer hoe blijder door, ja, zij vergat zelfs die nare steken in de zij en die pijn-

scheuten door haar borst zoo gauw ze wat dieper ademhaalde, bij dit heerlijke vooruitzicht. 't Was haar te moede alsof haar morgen een groot feest wachtte. En

vader en moeder knikten tevreden, nu ze hun dochtertje zoo opgewekt zagen.

't Was Palmzondag. De kerkgangers kwamen uit de kerk. — 't Haantje van den toren schitterde in 't gouden licht der lentezon. — Zoo dadelijk zou de Zondagsschool

in de groote kerk beginnen. Troepjes kinderen trokken door de straten. Ook Elsje Hartwig was met haar broertje Max aan de hand op weg. 't Teere, kleine ventje kon zijn groote zus haast niet bijhouden en moest telkens twee stappen doen tegen zij één. Eigenlijk was Maxje nog te klein voor de Zondagsschool, hij was pas vijf jaar, maar hij wou altijd zoo dolgraag meê en zoo nu en dan mocht dat dan van vader. — 't Was Els echter allesbehalve naar den zin met haar kleine broertje opgescheept te zijn. Ze had haast en had hem 't liefst maar aan zijn lot overgelaten.

„Toe Max, maak wat voort! Wat bezielt je toch om mee te willen, je bent veel te klein!”

„'k Ben niet te klein — 'k let veel beter op dan jij, zegt vader.” Maxje rekte zich uit om wat grooter te schijnen. Hij vond 't zoo fijn dat hij mee mocht van vader. Thuis voelde hij zich vaak zoo eenzaam. De anderen gingen allemaal naar school en moeder — moeder was al zoo lang geleden naar den Hemel gegaan. Maxje had moeder niet eens goed gekend. Nu zorgde Juf voor hen allen, maar Juf had 't altijd druk en als Maxje wat wou vertellen, zei ze: „Hè, wat ben je weer vervelend, ga nu eens zoet je prentenboeken bekijken!” — Vader had 't ook altijd druk en aan tafel moesten de kinderen heel stil zijn, want vader had zoo-veel hoofdpijn.

Op de Zondagsschool was 't fijn! Daar mocht je heel hard meezingen en als je je cent in 't negertje gooide, kreeg je een knikje van 't zwarte kereltje toe. En dan

die mooie verhalen! Maxje luisterde altijd erg best en als er wat gevraagd werd en hij er 't antwoord op kon geven, kreeg hij een kleur van plezier. Max zou wat graag elke week mee willen gaan naar de Zondagschool. Zoo gauw hij zes jaar was, mocht het, zei vader.

Elsjes ongeduld nam toe. Ze gaf een ruk aan Maxjes hand. „Loop toch wat harder! 't Is bijna tijd en ik wou vóór Zondagsschool nog even ginds om den hoek voor 't raam bij Pijzel kijken.”

Pijzel was een boekhandelaar, die 't gordijn voor de uitstalkast 's Zondags maar voor drie vierde liet zakken. — Voor 't raam lagen sprookjes- en verhalenboeken opengeslagen, zoodat je de platen kon zien en enkele bladzijden ook kon lezen. Els was dol op lezen. Als ze langs Pijzel kwam, moest ze altijd gauw even kijken of er wat van haar gading bij was. — Vandaag lag er een prachtig boek — dat wist zij. Miek Franken had 't haar gisteren op school gezegd. Als die Max nu maar niet Wacht, ze had een goeden inval. Ze zette haar broertje op de stoep voor 't huis van notaris Jansen. „Zoo, hier blijf je staan, hoor! Ik kom dadelijk terug.”

„Nee — 'k wil niet — 'k wil mee.”

„Sst — stil toch — anders kom ik je niet halen voor de Zondagsschool.” Elsje zette zulke booze oogen op, dat Maxje niet meer durfde tegenstribbelen.

„Geef mij dan zoo lang je gezangboek,” vroeg hij met een huilerig stemmetje.

„Best. Pak aan.” — Weg schoot Elsje, den hoek om. Ernstig stond kleine Max met 't gezangboek in zijn

beide handjes op de stoep. Hij hield 't zoo dat iedereen 't goed kon zien. „Nu weten alle menschen, die voorbijkomen, dat ik al naar de Zondagsschool ga,“ dacht hij.

Maar na een poosje begon 't wachten 't kereltje toch te vervelen. Tot overmaat van ramp hoorde hij een klok slaan. „O, 't is al tijd! Ze doen de deuren bepaald al dicht — ik kom vast te laat! Els, Elsje!“ riep hij klagend, „kom toch, Elsje!“

Maar zijn zusje kwam niet. — Wel naderde aan den overkant der straat een ander meisje, dat zoo ongeveer van Elsjes leeftijd was. Ze zag er echter veel tenerder uit, en had een opvallend wit gezichtje, waaruit een paar groote, donkere oogen vriendelijk naar den kleinen jongen keken. 't Meisje liep zoo langzaam alsof ze erg moe was en nauwelijks meer voort kon. Nu knikte ze Maxje toe, die daar zoo verlaten stond en nog eens om Elsje riep. — Dat knikje gaf 't ventje wat moed. Dat lieve meisje zou hem zeker willen helpen om Elsje te zoeken. Hij liep de stoep af en bleef midden op straat met 't gezangboek in de handjes nog even staan om naar alle kanten rond te zien of zijn zusje er toch misschien nog aan kwam. — Neen — Elsje was nergens

te zien. Nu keek hij naar 't bleeke meisje met 't donkere haar en wou naar haar toe.

Op eens — hoe 't gekomen was, wist later niemand te zeggen — lag Maxje op de straatsteenen vlak voor een paar steigerende paarden. Zij zouden over hem heen gerend zijn, als 't meisje niet toegesprongen was en 't ventje weggetrokken had. — 't Gezangboek was hem ontvallen. — „Mijn boek, mijn boek”, klaagde Maxje zoo gauw hij in veiligheid was.

Nog éénmaal tastte Hanna Simons hand zijwaarts, nog éénmaal steigerde 't span vurige paarden, voordat de koetsier 't met een ruk tot staan bracht. Ja, nu stonden de dieren snuivend en trillend stil, maar vlak voor hun hoeven lag 't meisje, 't bleeke Jodinnetje en uit een wond aan den slaap druppelde rood bloed op de steenen.

Maxje liep schreiend den hoek om — juist kwam Elsje er aan. Je kon zoo zien, dat zij nog ver weg was met haar gedachten, nog geheel vervuld was van 'tgeen zij — als verleidelijke verboden vrucht — zooeven genoten had. Zij hoorde niets van wat hij stotterend poogde te vertellen, luisterde er niet eens naar, maar trok hem mee, een nauw steegje door, dat bij een der zijdeuren van de groote kerk uit kwam.

Eerst toen zij binnen waren zag zij dat zijn pakje van boven tot onder bemodderd was. Toen schrikte zij toch een beetje, want zij wist dat 't haar schuld was. Och, wat nog meer haar schuld was, wist zij nog in 't geheel niet, zij had 't rijtuig niet gezien, daar zij maar

gauw 't steegje was ingeslagen. Maxjes tranen waren weldra gedroogd. Hij kreeg een ander boek van een der juffrouwen en lachte zijn zusje weer vriendelijk toe van zijn plaats bij 't klasje der kleinsten af.

Elsje bleef zich echter beklemd voelen. 't Was alsof iets haar zwaar op 't hart drukte, maar zij kon er zich geen rekenschap van geven hoe dit kwam.

De onderwijzeres sprak tot hen over den intocht van den Heiland te Jeruzalem en had 't over de kinderen, die vooruit liepen en die volgden.

„Dat kunnen jullie nu niet meer doen,” zei ze, „omdat de Heer niet meer zichtbaar de stad binnentrekt. Maar hoe kunnen jullie Hem nu nog volgen?”

Elsje Hartwig wist geen antwoord te geven; ze zou trouwens ook geen woord hebben kunnen uitbrengen, zoo vreemd en angstig was 't haar te moede.

„Wij kunnen probeeren zoo vroom en goed te worden als Jezus was,” zei een der andere kinderen. En nu klonk met ernstige, diepe stem van een der jongens de tekst, dien zij hadden moeten leeren: „Die niet weder-schold, toen Hij gescholden werd, Die niet dreigde, toen Hij leed.”

Vreemd! Totdat 't slotvers, door allen staande gezongen, weerklonk, hoorde en verstond Elsje niets meer dan deze woorden en daarbij moest zij aldoor aan Hanna Simon denken. Ja, *die* was zoo! Maar . . . wat wist 't Jodenkind van Jezus en hoe men Hem navolgt?

Tusschen de banken door drong kleine Max naar zijn zusje toe en zette zijn verhaal van zoeven op ge-

wichtigen toon voort. „En zulke groote zwarte oogen had ze en haar gezicht was zoo wit, vreeselijk wit. — En ik wou toen eigenlijk heel niet meer naar de Zondagschool, ik wou 't bloed afvegen, 't liep zoo maar langs haar gezicht. Maar die paarden deden zoo wild. Ze hadden me bijna doodgetrapt, echt waar — nou en toen kwamen er al maar meer menschen aan en toen werd ik zoo bang en ik wou naar jou.... je bleef zoo vreeselijk lang weg.”

„Wat vertel je toch allemaal, Max? 'k Begrijp er niets van. Paarden? Jou bijna doodgetrapt? En wie had bloed op 't gezicht?”

„Wel, dat heb ik je toch daarnet al gezegd — dat lieve meisje, dat me onder de paarden heeft weggehaald. Ze had zulk donker haar en zulke groote, donkere oogen. De menschen zeiden, dat ze een Jodinnetje was!” Maxje was er zichtbaar trotsch op, dat hij dit zoo goed had onthouden.

Elsje ontstelde hevig. Max was dus niet maar enkel in de modder gevallen! 't Kind had in levensgevaar verkeerd, terwijl zijn groote zus hem voor eigen plezier in den steek had gelaten en.... die hem gered had — o neen, niet er aan denken.... niet er aan denken. Haastig trok zij haar broertje met zich voort. Achter zich hoorde zij een vrouw zeggen: „Dat is de kleine jongen van dominee Hartwig; dien heeft zij om zoo te zeggen van onder de paarden weggehaald.”

„Leeft zij nog?” vroeg een ander.

Ijskoud liep 't Elsje over den rug.... „Max, zeg eens

gauw — had 't meisje een rooden hoed op met wat geels er op?"

„Ja, ja,” knikte Maxje ijverig — „gele ballen.... hij was afgewaaid en lag bij de wielen.... en 't bloed liep haar over 't gezicht!"

Elsje vroeg niets meer. 't Was Hanna geweest! Hanna Simon! „Zij is dood, zij is dood,” dacht zij voortdurend, „en 't is mijn schuld!"

Arme Els!.... Zij had geen moeder, bij wie ze haar droetheid zou kunnen uitsnikken.

Juf was met hoofdpijn naar bed gegaan.

Vader trok zich — sinds moeders heengaan — dadelijk na de maaltijden op de studeerkamer terug.

.... O, die lange, lange Zondagmiddag.... waarop Elsje alleen was met haar grooten angst, haar zelfverwijt, haar verdriet. — In de eenzaamheid van haar zolderkamertje snikte zij 't uit. — Hanna Simon stond haar zoo duidelijk voor den geest alsof zij bij haar was. Zij zag haar bleek, vriendelijk gezichtje, den verlangenden blik van haar donkere oogen, hoorde haar lieve, zachte stem. Hoe onaardig was zij vaak tegen Hanna geweest, wat had zij haar dikwijls geplaagd en hoe geduldig was 't Jodinnetje daaronder gebleven!

„Die niet wederschold, toen Hij gescholden werd, Die niet dreigde, toen Hij leed".... Ja, ja, ... zoo was de Heiland.... en wie Hem wilde navolgen moest ook zoo zijn, zoo geduldig, zoo liefdevol.... Volgde Hanna Simon Hem na, Hanna, het Jodinnetje?... En zijzelf, Elsje Hartwig, het dochttertje van den dominee?....

Van uit 't hooge zolderraam kon je over de velden, ver, ver weg de grijze steenen van 't Jodenkerkhof zien. Daar, dicht bij den muur stond 't huisje van vader Simon, Hanna's ouderlijk tehuis.... „O, hoe zou 't toch met Hanna zijn? Zou zij — misschien.... O, neen, neen, lieve Heer, maak toch dat zij nog leeft!”

't Begon te schemeren. Elsje sprong op — waschte haar warm beschreid gezicht en liep naar beneden. Zij kwam gelukkig niemand tegen. Gauw mantel en hoed van den kapstok genomen. Nu de voordeur uit, naar buiten. In stormpas ging Elsje de nu zoo stille straten door. Zij was buiten de stad voordat zij 't zelf wist. Wat een lange, rechte weg strekte zich voor haar uit. Dien moest Hanna Simon viermaal per dag alleen afleggen.

„O, als — als zij nog leeft en weer naar school kan gaan, zal ik haar altijd een eindje brengen,” dacht Els berouwvol. „Thuis geeft Juf er toch niet om of ik wat later kom.”

„Ja, als zij nog leeft, maar o, wat zei Maxje ook weer? 't Bloed stroomde haar over 't gezicht, ze lag onder de paarden.”

Elsjes droefheid kwam weer in volle hevigheid terug. 't Was maar goed dat 't zoo'n eenzame weg was. Nu kon zij ongestoord schreien.

Maar.... er ging nog iemand anders dezen zelfden weg. Die „iemand,” een vriendelijke, niet meer jonge dame, had Elsje al een poosje gadegeslagen. Nu kwam zij naar haar toe, legde haar hand op Elsjes schouder

en vroeg: „Kind, wat is er? Waarom ben je zoo bedroefd?”

Verschrikt veegde Els haar tranen weg. Juffrouw Ude! Die mocht er niets van bemerken! Maar zij trok Elsje vriendelijk naar zich toe, drukte haar hand en vroeg zoo warm belangstellend wat er toch was, dat Elsje niet langer kon zwijgen en haar alles, alles vertelde: niet alleen 't gebeurde van dien ochtend, maar alles, alles van Hanna en haarzelf, haar geheele hart, dat hoogmoedige, zelfzuchtige, nare hart legde zij voor juffrouw Ude open. Tot op den bodem mocht de leerares zien, Elsje spaarde zichzelf niet. Maar óók haar verlangen om anders te worden, een „nieuw hart” te krijgen, mocht juffrouw Ude weten.

„O, als zij nu dood is . . . en 't is mijn schuld,” snikte Elsje.

„Neen, neen, kind — we zullen niet 't ergste denken. Ik hoorde vanmiddag dat er een meisje overreden was, maar — zei men er bij — zij had slechts een lichte hoofdwond gekregen. Bewusteloos was zij geweest en dokter Mulder had haar in zijn auto dadelijk meege-
nomen, naar de Zanderijen, waar haar ouders woonden. Had ik toen maar kunnen vermoeden dat 't Hanna was geweest! Eigenaardig, ik moest vanochtend telkens aan 't kind denken — 't lag mij maar bij dat zij mij zou komen opzoeken.”

„Misschien was zij ook wel op weg om naar u toe te gaan, juffrouw! Maxje stond voor notaris Jansens deur op mij te wachten; dat is niet zoo ver van uw huis af.”

Juffrouw Ude zweeg in gedachten verzonken en nu waren zij ook al dicht bij 't huisje van den doodgraver.

De avond was gevallen. Witte wolken joegen langs den hemel. Een zwak maanlicht speelde over de steenen op de graven.

Elsje huiverde en greep den arm der leerares.

„Hier zou ik niet willen wonen — hu”

„Ja, kind, als wij den Heiland niet hadden, den Levensvorst!”

„Maar Hanna dan, die heeft toch geen”

„Stil, stil, kind, wat weet je daarvan.” — —

Zij sprak niet verder, want meteen ging de deur van 't huisje open en trad een man naar buiten. Met een wanhopig gebaar hief hij de armen op, leunde tegen den muur en schreide bitter.

Verschrikt traden beiden nu nader.

„Is 't toch zoo erg met de wond, vader Simon?” vroeg de juffrouw.

De man keek op met o zoo'n treurigen, zoo'n angstigen blik. Hij trachtte zich echter te beheerschen en slikte zijn tranen weg. „De hoofdwond? Och neen, daaraan sterft zij niet — maar longontsteking heeft zij — al sinds verscheidene dagen had zij dit onder de leden, zegt de dokter. O God en Heer! En de koorts en de angst en dan dat zoeken, dat voortdurende zoeken naar het lied, dat 't kind doen moet, mijn kind, mijn arm kind!”

„Mag ik binnenkomen? Ik ben haar onderwijzeres.”

„Juffrouw Ude? Gods Engel heeft u hierheen ge-

bracht! Om u roept zij, wie weet, hoe dikwijls! Kom toch, kom toch gauw!"

Hij greep juffrouw Ude's hand en trok haar haastig naar binnen. Elsje had hij misschien niet eens gezien — hij bemerkte niet dat zij volgde.

Zij gingen door de schemerdonkere keuken waar Hanna's broertjes zaten te knikkebollen, — door de volle kleine kamer, waar Hanna's schooltasch aan den wand hing en haar in elkaar gedrukte roode hoed met de gele ballen op 't kastje lag, en kwamen zoo in 't slaapkamertje, waar moeder Judith treurig bij Hanna's bed zat.

Hanna's hoofd was verbonden. Nog grooter en donkerder dan anders schenen haar oogen te zijn.

„Wat is zij mooi!" dacht Elsje. 't Kwam haar zoo onwezenlijk voor, dat dit zieke, beeldschoone kind haar schoolkameraadje was, Hanna, het Jodinnetje; zij had altijd gevonden dat Hanna er maar heel gewoontjes uitzag!

Nu richtte Hanna zich op — het donkere haar golfde haar om 't gezichtje, dat van koorts gloeide — haar oogen schitterden. Haastig greep en tastte zij in de lucht en riep: „Ik mag Hem niet aanzien en daar is Hij toch aldoor weer. Vader, u moet er niet boos om zijn, maar ik *moet* Hem toch liefhebben. Vader, vader, niet zooveel aarde op Hem werpen, niet vastkloppen, vader! Hij staat toch op! Hij leeft toch!"

Uitgeput liet zij zich in de kussens vallen; haar ademhaling ging moeielijk; zij zag er zoo angstig uit.

„Leeft Hij dan niet?” fluisterde zij. „Vader, zeg toch niet, dat Hij daar in de diepte, in 't graf moet blijven. Vader! „Jezus, mijn Verlosser, leeft —” Hoe is 't toch verder? Och, hoe is 't verder?”

Nu kwam juffrouw Ude heel dicht bij 't zieke kind staan. Zij legde haar koele hand op Hanna's hoofd en zei duidelijk, met zachte stem:

„Jezus, mijn Verlosser, leeft,
'k Zal als Hij onsterfelijk wezen —
zijn waar Hij, mijn Heiland, leeft,
waarom zou ik dan nog vreezen?
't heerlijk Hoofd is opgewekt,
dat Zijn leden tot Zich trekt.”

Terwijl zij sprak, werd Hanna kalmer. Haar ademhaling werd regelmatig, zij deed de oogen dicht, ja, zij glimlachte. Zoo lag zij een heele poos stil, heel stil. Niemand in 't kamertje zei een woord. De arme moeder snikte slechts zachtjes. Hanna's vader stond bij 't raam en verborg zijn gezicht.

Plotseling sloeg Hanna de oogen weer op. Zij keek juffrouw Ude aan, herkende haar, en glimlachte blij. „O, juffrouw, ik wou juist naar u toe en toen....”

„Ik weet het, kindje, ik weet 't wel. Maar omdat je nu ziek geworden bent, kom ik bij jou — en kijk eens, hier is Elsje Hartwig ook!”

Zij trok Elsje naderbij. 't Elzekind, dat anders zoo vroolijk was en altijd zooveel te babbelen had, zei nu niets anders dan: „Hanna, lieve, lieve Hanna!” en dikke

tranen rolden haar daarbij over de blozende wangen. Hanna streelde de hand, die Elsje haar gegeven had en keek met een beschroomden, verbaasden blik op naar haar klasgenootje, dat in haar idee zoo ver boven haar stond.

„Ja, zij houdt veel van je, kind,” fluisterde juffrouw Ude haar in 't oor. „Zij heeft er zoo'n spijt van dat ze niet altijd lief voor je is geweest.”

Hanna schudde even met 't hoofd en glimlachte weer. Toen kuste Elsje 't Jodinnetje, dat zij zoo vaak geminacht had en tegen wie zij zoo menigmaal onaardig was uitgevallen en 't was haar alsof zij een Engeltje had gekust.

Hanna's vingers hielden haar hand aldoor vast en Elsje zat op den rand van 't bed en bewoog zich niet. 't Was alsof zij Hanna met haar kus in slaap getooverd had, zoo stil lag zij nu, nog steeds met 't lieve lachje om de lippen.

De ouders kwamen ook weer bij 't bed.

„Zou ik haar wel ingeven? Het is tijd,” fluisterde moeder Judith.

„O, niet storen,” smeekte juffrouw Ude.

Vader Simon keek op zijn horloge. „Dokter zei, dat hij vóór negenen nog even zou komen kijken.”

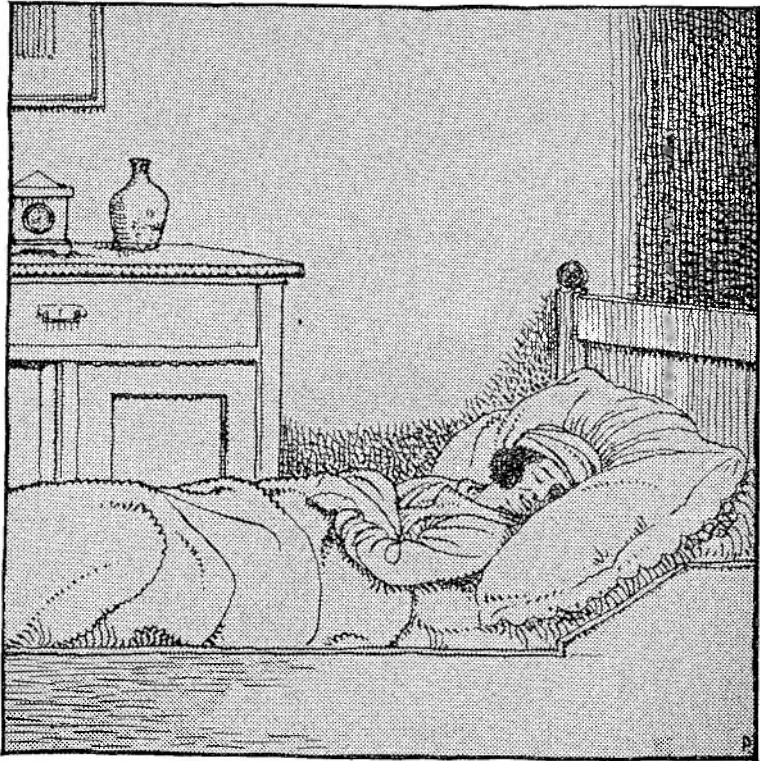
De leerares knikte.

Nu bewoog Hanna zich weer. Wat was zij bleek geworden in deze laatste minuten. Zij sloeg de oogen op met angstig zoekenden blik — zoo had zij toen ook in 't Bijbeluurtje gekeken.

„Nog eens zeggen,” kwam 't heel, heel zachtjes over haar lippen.

En juffrouw Ude boog zich over haar heen en sprak als zooeven:

„Jezus, mijn Verlosser, leeft,
'k zal als Hij onsterflijk wezen —
zijn, waar Hij, mijn Heiland, leeft,
waarom zou ik dan nog vreezen?”

Maar Hanna vreesde niet meer; zij strekte zich uit, haar hoofdje gleed wat op zij — ze glimlachte — voor 't laatst op deze wereld.

„Zij is dood!” jammerde de arme moeder.

„Zij is bij den Heiland,” fluisterde juffrouw Ude.

Vader Simon zei geen woord. Met over elkaar geslagen armen stond hij zoo onbewegelijk bij zijn gestorven dochtertje, alsof hij van steen was.

Doch toen juffrouw Ude en Elsje weg wilden gaan, stak hij zijn vereelte hand uit en zei:

„Dank u.”

Als in een droom liep Elsje naast haar lieve juffrouw voort op den donkeren weg, die naar de stad terug voerde. Weer joegen witte wolkjes langs den hemel en weer gleed 't maanlicht over de steenen op 't Jodenkerkhof.

„Wordt zij nu dáár begraven, juffrouw?”

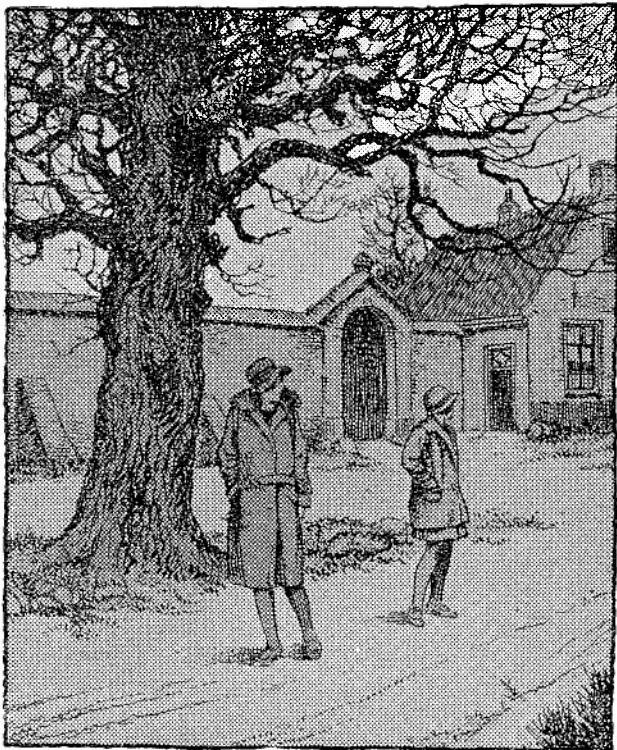
„Zeker.”

„Maar zij heeft den Heiland toch zoo lief!”

„Ja kind! En de Heiland zal haar graf evengoed op 't Jodenkerkhof kunnen vinden O, wat zal Hanna nu gelukkig zijn onuitsprekelijk gelukkig. De goede Herder heeft Zijn schaapje thuis gehaald.”

Elsje stond stil, keek om naar 't huisje bij den muur, zag op naar den hemel, en sloeg toen plotseling de armen om juffrouw Ude heen, terwijl zij schreide, schreide, alsof zij er nooit weer mee zou ophouden.

Sedert 't heengaan harer moeder had zij vaak genoeg in stilte geschreid, die drukke, voor 't oog zoo vroolijke

Els, maar nog nooit zoo over zichzelf en nooit, nooit bij iemand, die haar zoo geheel begreep, haar zoo met liefde de waarheid zei en haar toen den Heiland toonde, den Heer, Dien 't eenzame Jodinetje zooveel beter gekend en trouwer liefgehad had dan 't domineesdochtertje.

Er kwam hun iemand met haastige schreden achterop. Hoe schrikte Elsje toen zij bemerkte dat 't haar vader

was, haar stille, ernstige vader, voor wien zij zoo groot respect had en dien zij nooit met haar verdrietelijkheden durfde lastig vallen.

Hoe dankbaar was zij daarom, dat juffrouw Ude hem met een enkel woord op de hoogte van 't voorgevallene bracht. — Wat zij zoo juist samen vertrouwelijk hadden besproken vertelde de leerares hem echter niet en dat deed Elsjes hart eerst recht in liefde voor haar gloeien.

Vader en juffrouw Ude spraken ernstig samen, veel er van ging aan Elsje voorbij. Zij was nog met haar gedachten bij 't bleeke meisje in 't huisje bij den muur. Rustig en vredig werd 't haar te moede. Voor 't eerst van haar leven voelde Elsje iets van den troost, dien wij hebben in de overtuiging, dat de Heiland leeft en steeds bij ons wil zijn.

Ja, *Hanna* had dit geweten en *zij* had den Heer oprecht liefgehad, zij, *het Jodinnetje!*
